

ר' נחמן מברסלב. על חכמה ותמימות

1. ר' נחמן מברסלב, ליקוטי מוהר"ן, מהדורא קמא, תודה מ"ט

אני מביא כאן תורה נוספת של ר' נחמן, בו הוא מתייחס אל הצמצום. נסו לחשוב- מה היחס בין שני הפירושים של ר' נחמן. האם ואיר הדברים של ר' נחמן כאן משלבים עם מה שלמדנו בדף הקודם.

לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יצא מחפתו וכו' (תהלים י"ט):
[א] כי קדם הבריאה היה אור הקדוש - ברוך - הוא אין סוף. ורצה הקדוש - ברוך - הוא שיתגלה מלכותו, ואין מלך בלא עם, והצרך לברא בני אדם, שיקבלו על מלכותו. והתגלות מלכותו אי אפשר

להשיג אלא על - ידי המדות, שעל - ידי המדות משיגין אלקותו, ויודעין שיש אדון מושל ומנהיג:

וצמצם את האור אין סוף לצדדיו, ונשאר חלל פנוי. ובתוך החלל הפנוי, ברא העולמות (כמבאר ב"עץ - חיים" בתחלתו בהיכל א' ענף ג'), והן הן מדותיו:

והלב הוא הציר של המדות, הינו החכמה שבלב, כמו שכתוב (שמות ל"א): "ולבל כל חכם לב" וכו'. ועקר היצירה היתה בחכמה, כמו שכתוב (תהלים ק"ד): "כלם בחכמה עשית". נמצא שהלב הוא הציר, כמו שכתוב (שם ע"ג): "צור לבבי". ואית יצירה לטב ולביש, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ס"א): "וייצר" בשני יודין וכו'. והם שני יצירין, יצר טוב ויצר הרע. הינו מחשבות טובות, הם יצר טוב. ומחשבות רעות, הם יצר הרע. כי עקר היצרים, הם המחשבות והחכמות שבלב, כמו שכתוב (בראשית ו'): "כי יצר מחשבות לבו" וכו'. וכשאדם חושב במחשבות רעות, הוא מטמטם את החלל של הבריאה, ששם התגלות המדות. כי הלב הוא צור העולמים, הינו צור המדות. כי לפי אור להביות הלב של איש הישראלי, אי אפשר להתגלות מהמדות. כי אור להביותו, הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו:

וצריך לצמצם ההתלהבות, כדי שישאר בלב חלל, כמו שכתוב (תהלים ק"ט): "ולבי חלל בקרבי". ועל - ידי הצמצום של ההתלהבות, יוכל לבוא להתגלות מהמדות, הינו לעבד את השם יתברך בהדרגה ובמדה. ומחשבות טובות שבלב, הן יצירין טבין. שעל ידן נתגלין פעולות ומדות טובות, והינו יצירה לטב. וכשחושב מחשבות רעות, הוא מטמטם הלב, בבחינת ערלת לב. ומקלקל את הבריאה, הינו החכמה שבלב. כי היצר הרע הוא טפשות הלב, כמו שכתוב (דברים י').

ולבאר הענין קצת, צריכין לחזר ולבאר ענין התורה הזאת. וכלל התורה היא, כי מבאר ב"עץ - חיים" בתחלתו, שכשהשם יתברך רצה לברא את העולם היה אור הקדוש - ברוך - הוא אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולמות. והצרך כביכול לצמצם אור האין סוף לצדדיו, ונעשה חלל הפנוי. ובתוך החלל הפנוי הזה, ברא כל העולמות. וכל העולמות נבראו על - ידי חכמה, כמו שכתוב: "כלם בחכמה עשית". ועקר תכלית בריאת העולמות היה בשביל המלכות, הינו כדי לגלות מלכותו. שזה אי אפשר כי אם על - ידי העולמות, כי אין מלך בלא עם. ובשביל זה היה הצמצום של החלל הפנוי, כדי שיהיה מקום לבריאת העולמות, כדי שיתגלה מלכותו יתברך. כל זה מבאר בזהר ובכתבים: ורבנו, זכרונם לברכה, מבאר כל זה בכל אדם. כי כל אחד מישראל הוא חלק אלוך ממעל, ועקר האלקות בלב. והאלקות שבלב איש הישראלי הוא בחינת אין סוף, כי אור להביותו הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ולפי גדל ההתלהבות הלב של איש הישראלי שהוא עד אין סוף, לא היה אפשר לו לעשות שום עבודה, ולא היה יכול לגלות שום מדה טובה. כי מגדל התלהבותו עד אין סוף, אינו יכול לעשות שום דבר. שזהו בחינת מה שבתחלת הבריאה לא היה מקום לבריאה, מחמת שהיה הכל אין סוף כנ"ל. כי בריאת העולמות, הן הן המדות כנ"ל. ועל - כן בהכרח צריך האדם לצמצם אור התלהבות לבו שהוא עד אין סוף, כדי שיוכל לעבד את השם בהדרגה ובמדה. כי השם יתברך רוצה בעבודתנו, שנעבד אותו בעבודות ובמדות טובות, שזה אי אפשר כי אם על - ידי הצמצום כנ"ל:

וכשמצמצם את אור להביות לבו, אזי נשאר חלל פנוי בלב. בחינת: "ולבי חלל בקרבי". (שזהו סוד חלל הפנוי שהיה בתחלת הבריאה). ובתוך זה החלל הפנוי, נתגלין מדותיו הטובות. שהם סוד בריאת העולמות, שהיה בתוך חלל הפנוי הנ"ל. כי המדות הן הן העולמות כנ"ל, הינו כי על - ידי הצמצום שמצמצם את אור ההתלהבות, שעל - ידי - זה נעשה בחינת חלל הפנוי, בחינת: "ולבי חלל בקרבי". על - ידי - זה הוא עובד את השם יתברך בהדרגה ובמדה, ועושה מעשים טובים ומדות טובות. שכל זה הוא בחינת התגלות המדות, שהן העולמות, בתוך חלל הפנוי שבלב. ועקר בריאת העולמות היה על - ידי חכמה כנ"ל, וזה הוא בחינת מה שעקר עבודת השם, לזכות למדות ומעשים טובים, הוא על - ידי ששומר החכמה שבלב, שהוא המחשבה שבלב. שצריכין לשמר מאד המחשבה שבלב, שהוא בחינת חכמת לב, שזהו עקר היצירין. כי מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. הינו כשחושב מחשבות טובות, שזהו בחינת חכמה שבלב, אזי על ידי זה זוכה לפעולות ומדות טובות, שזהו בחינת התגלות הבריאה, שהיא המדות, בתוך חלל הפנוי, על - ידי החכמה שבלב, שהוא בחינת מחשבות טובות שבלב כנ"ל. אבל כשחושב מחשבות רעות, חס ושלום, אזי הוא מקלקל החלל שבלב, שהוא סוד חלל הפנוי, ואזי הוא מטמטם החלל שבלב, בבחינת ערלת לב וכו'. וזהו בחינת קלקול הבריאה, שהיה על - ידי החכמה שבלב כנ"ל: וכל עקר העבודה שצריכין לצמצום הנ"ל, ולחשב מחשבות טובות, כדי לזכות למעשים טובים ומדות טובות, כל זה הוא בשביל לגלות מלכותו יתברך, שבשביל זה היה עקר הבריאה כנ"ל. כי על - ידי שזוכה לפעולות ומדות טובות על - ידי כל הנ"ל, על - ידי - זה מקבל עליו

על מלכות שמים שלמה שזהו בחינת התגלות מלכותו יתברך, שנתגלה על - ידי בריאת העולמות שבתוך החלל הפנוי, על - ידי החכמה וכו"ל. והכלל שבריאת העולמות, ועבודת השם יתברך בפעולות ומדות טובות, הם בחינה אחת ממש וכו"ל. והבן היטב:

2. ר' נתן, ליקוטי הלכות, הלכות נדרים ג

זזה בחינת נדרים, כי באמת המצוה הזאת של נדרים הוא פליאה גדולה שיש כח ביד איש הישראלי לאסר מה שהתירה תורה. ומאחר שהתורה התירה הדבר מהיכן כח להאדם לאסר הדבר על עצמו. ועל - כן באמת נקראים הנדרים פליאות חכמה, בחינת איש כי יפלא לנדר נדר וכו' וכמובא. אך הענין על - פי הנ"ל, כי בכל אדם מיישראל יש חלק אלוך ממעל. ועקר האלקות הוא בלב הישראלי ומחמת אור האלקות שבלבו בחינת צור לבבי. על - כן משתוקק תמיד לה' יתברך עד אין סוף ואין תכלית ומחמת זה אור להביות איש הישראלי הוא בחינת אין סוף, כי אין סוף ואין תכלית לתשוקתו וכו"ל. והנה לפי עצם אור להביותו עד אין סוף אינו מספיק לו תרי"ג מצות התורה הקדושה, כי אור להביותו הוא נכסף ומשתוקק ומתגעגע להיות דבוק ונכלל בה' יתברך תמיד לעולם ועד ושלא יפנה עצמו לשום דבר מהעולם אפילו לשום דבר המתיר רק יהיה תמיד דבוק בה' יתברך בלי הפסק רגע כלל. אך באמת זה אי אפשר בשום אופן, כי אם כן היה מתבטל במציאות ולא היה מתקים ישותו כלל והיה נחרב העולם חס ושלום, וה' יתברך רוצה בקיום העולם. על - כן צריכין בהכרח לצמצם אור ההתלהבות הזאת ולעבד את ה' יתברך בהדרגה ובמדה. וזה בחינת כלל כל התורה כלה אשר נזהרנו לבלי לסור מדרך התורה הקדושה ימין ושמאל, כי אפילו לימין אסור לסור מדרך הישר של התורה הקדושה, הינו להרבות ולהוסיף יותר ממצות התורה שזה בחינת נוטה לימין אסור לנו גם כן, כמו שכתוב, לא תוסיפו על הדבר ולא תגרעו ממנו, כי לפי עצם להביותו של איש הישראלי היה נכסף להוסיף על מצות התורה. אך התורה הקדושה הזהירה על זאת בלאו דבל תוסיף, כי כשמוסיפין על התורה אפילו אם כונתו לשמים אף - על - פי - כן הוא נוטה מן הדרך הישר ומקלקל הצמצום הקדוש שזה עקר קיום העולמות, ואזי, הוא בחינת אין סוף, שהוא בחינת רבוי אור, שגורם חס ושלום, שבירת כלים חרבן העולמות:

וגם עקר היצר הרע וכל התאות וכל החטאים חס ושלום באין מזה, כי ידוע שכל הקלפות, שהם התאות והחטאים, כלם באים משבירת כלים שהיה על - ידי רבוי אור כידוע. וזה בחינת יעלו שמים ירדו תהמת (תהלים קז) שלפעמים האדם בוער לה' יתברך יותר ממדרגתו שזה בחינת יעלו שמים. וכשאינו זוכה לצמצם האור לפי מדרגתו על - ידי זה ירדו תהמת חס ושלום, כי על - ידי זה נופל אחר כך חס ושלום מאד, כי זה בחינת רבוי אור וכו' כנ"ל. ועל - כן על - פי רב האדם נופל לעונות על על - ידי רבוי המצות והדקדוקים של הבעל דבר שמרבה להחמיר ולדקדק עליו ביותר ומפתהו למצות שלו ומתלבש עצמו במצות ואחר כך מביאו לידי עונות חס ושלום. כי רבוי החמרות והדקדוקים זה בחינת רבוי אור שגורם שבירת כלים חס ושלום כנ"ל שמשם נמשכין כל העונות חס ושלום כנ"ל. וזה בחינת אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה (קהלת ז) כי הא בהא תליא שצריך לזהר שלא יצדק הרבה כדי שלא ירשע הרבה חס ושלום, על - ידי זה כנ"ל... ובאמת צריכין לבקש ולהתחנן הרבה לפני ה' יתברך שיזכה לדעת איך להתנהג בענין זה בענין צמצום ההתלהבות הזאת, כי בודאי צריכין להתגבר מאד לכסף ולהשתוקק לה' יתברך תמיד בהשתוקקות עצום. ואף - על - פי - כן צריכין לצמצם ההתלהבות שלא יהיה יותר ממדרגתו. ועל - כן אי אפשר להיות איש הישראלי באמת כי אם כשזוכין להתקרב לצדיקים אמתיים כי הם יורו אותם את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה באופן שיהיה ההתלהבות והתשוקה כראוי בהדרגה ובמדה. וזה בחינת לאו דלא תסור, כמו שכתוב, לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, כי רק החכמים והצדיקים אמתיים הם יודעים זאת איך לצמצם את האור כראוי בהדרגה ובמדה לבלי לנטות ימין ושמאל, כי כשנוטים לימין זה בחינת רבוי אור שגורם וכו' כנ"ל. ולשמאל בודאי אינו טוב לנטות שאם כן לא יעשה אפילו המטל עליו חס ושלום. ועל - כן צריכין להתקרב לחכמים וצדיקים אמתיים, כמו שאמרו (אבות פרק א), עשה לך רב וקנה לך חבר. כדי שיורו אותם הדרך הישר איך להתנהג באופן שיצמצם האור בהדרגה ובמדה כנ"ל...

ועל - כן באמת צריכין להתרחק מנדרים שלא יהיה חס ושלום, בחינת רבוי אור, כי מי יודע איך לצמצם האור בהדרגה, רק מצוה לנדר בשביל פרישות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שבשביל גדר וסיג מצוה לנדר כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פרק ג), נדרים סיג לפרישות. כי זה בחינת תשובה שהוא בבחינת הנ"ל, בבחינת צמצום אור האין סוף וכו' כנ"ל. כי מבאר במאמר הנ"ל, כי מי שעבר איזה עברה חס ושלום, נמצא שקלקל איזה צמצום וחזר האור אל אין סוף וכו', שזהו עקר פגם כל החטאים. והתקון על - ידי התשובה, כי תשובה היא בבינה שהוא נכלל באין סוף כנ"ל, כי תשובה היא שחוזר ועולה ומשתוקק וכו"ל לה' יתברך וחוזר ונכלל באין סוף. ואחר כך הוא מצמצם האור בהדרגה וחוזר וממשיך האור שנסתלק למעלה ביתר שאת. ועל - כן הבעל תשובה צריך לעשות לעצמו גדרים וסיגים יותר שהם תקוני תשובה, כי מאחר שהוא צריך לחזר ולעלות לאור האין סוף ולחזר ולעשות הצמצום מחדש ולהמשיך האור בהדרגה, על - כן הוא צריך לעשות כלים וצמצומים חדשים כדי לקבל האור בתוכו, על - כן הוא צריך תקונים וגדרים וסיגים יותר, כי מאחר שקלקל איזה כלי וצנור על - ידי העברה שעבר, על - כן אי אפשר לקבל עכשו בצנורות הראשונות לבד. ועל - כן צריך לעשות עוד כלים וצנורות לקבל אור האין סוף בתוכם:

